

Cel projektu

Źródła materializmu u nastolatków są niezwykle ważnym tematem społecznym, któremu nie poświęcono dotychczas odpowiedniej uwagi. Okres adolescencji to szczególnie ważny etap w życiu człowieka ponieważ właśnie nie w tym czasie kształtuje się to samo, maleje znaczenie wpływu rodziców, a szczególnie ważna staje się grupa rówieśników i jej akceptacja. W tym kontekście pojawiają się pytania: Co w jakim stopniu odpowiada za materializm nastolatków? Czy jest to materializm rodziców czy materializm rówieśników? Czy nastolatek jest bardziej materialistyczny gdy materialistyczna jest matka czy gdy materialistyczny jest ojciec, czy też gdy obydwójce są materialistyczni? Kto w jakim stopniu wpływa na materializm nastolatka, jego materialistyczny rówieśnik czy materialistyczne rodzice?

W proponowanym projekcie stawia się również inne pytania: Jakie czynniki związane z rodziną i związane z rodzicami/stwem/rówieśnikami mogą wzmocnić lub osłabić materializm nastolatka? Jakie znaczenie dla transmisji materializmu rodzica na materializm nastolatka ma satysfakcja z relacji z rodzicami, status socjoekonomiczny rodziny, czynniki zakłócające rodzinę oraz zasoby rodzinne (np. czas, miłość, pieniądze)? W jaki sposób wpływ materializmu rodziców/stwa/rówieśników na materializm nastolatka może zmieniać satysfakcja z relacji czy presja grupy?

Wszechobecny postęp technologiczny sprawia, że młodzież posiada łatwy dostęp do różnych mediów i czy to po niej się ga, a ich wpływ ma coraz większe znaczenie. Zatem, trzeba odpowiedzieć na kolejne pytania: Co w jakim stopniu odpowiada za materializm nastolatków, wpływ najbliższego otoczenia osób (rodziców, rówieśników, rodziców/stwa) czy ekspozycja na działanie mediów? W jakim stopniu materializm nastolatków wynika z ekspozycji na przekaz telewizyjny a w jakim stopniu z korzystania z Internetu czy telefonu komórkowego?

Nie tylko media służą komunikacji, komunikacja ma miejsce również w rodzinach i grupach rówieśniczych. Stąd pojawiają się kolejne pytania: Jaką rolę pełni styl komunikacji konsumenckiej stosowanej w rodzinie oraz jaką rolę odgrywa czy to występowanie komunikacji konsumenckiej w grupie rówieśników w oddziaływaniu otoczenia interpersonalnego (tj. rodziny, rówieśników) i mediów na kształtowanie materializmu u nastolatków.

Podstawowe badania realizowane w projekcie

W ramach projektu zostaną przeprowadzone badania kwestionariuszowe i eksperymenty.

200 uczniów w wieku 13-16 lat z trójmiejskich gimnazjów będzie wypełniał zestaw kwestionariuszy składający się z pytań dotyczących: a) aspiracji życiowych, preferencji i postaw materialistycznych; b) sytuacji rodzinnej (tj. statusu społecznoekonomicznego rodziny, występowania zdarzeń zakłócających funkcjonowanie rodziny, zasobów jakie dostarczają im rodzice); c) relacji z rodzicami (tj. satysfakcji z tych relacji) i d) relacji z rówieśnikami (tj. satysfakcji z nich, poczucia presji grupy, czy to ci rozmów o konsumpcji z rówieśnikami); oraz e) pytań o czynniki oglądania telewizji i użytkowania Internetu i telefonu komórkowego. Również rodzice (matka i ojciec) uczniów, rodzice/stwo (brat lub siostra) i najbliższy kolega lub koleżanka, wskazany przez nastolatka, będą wypełniać kwestionariusze zawierające pytania związane z aspiracjami życiowymi i preferencjami materialistycznymi. Ponadto, rodzice będą też odpowiadać na pytania związane z sytuacją rodzinną (wykształceniem rodziców, statusem zawodowym rodziców, wysokością średniego dochodu na członka rodziny, statusem cywilnym rodziców, liczbą dzieci oraz stylem rozmów o konsumpcji z dziećmi).

W 4 badaniach laboratoryjnych weźmie udział kolejna grupa trójmiejskich gimnazjalistów w wieku 13-16 lat. Badania te mają wykazać w jaki sposób zmienia się materializm nastolatka pod wpływem sytuacyjnie aktywowanego materializmu: a) rodzica: matki i ojca, b) rodzica i rówieśnika oraz w jaki sposób na związek ten wpływa aktywowana dezaprobat (zagrojenie brakiem akceptacji) ze strony rodzica (ojca i matki) lub rodzica i rówieśnika. Aktywizacja materializmu ojca/matki i rówieśnika zostanie przeprowadzona za pomocą specjalnie przygotowanych opisów życiowych sytuacji przedstawiających materialistycznych vs. niematerialistycznych rodziców i materialistycznych vs. niematerialistycznych rówieśników. W celu przeprowadzenia aktywizacji skojarzeń dotyczących zagrożenia brakiem akceptacji nastolatki będą oglądały zdjęcia twarzy (osób w wieku rodziców i rówieśników) wyrażających aprobatę i dezaprobatę. Obserwacja zmiany poziomu materializmu u nastolatków zostanie przeprowadzona poprzez pomiar materializmu nastolatków przed i po manipulacji.

Powody podjęcia tej tematyki badawczej

Liczne badania przeprowadzone na nastolatkach dowodzą, że materialistyczni nastolatki są nieszczęśliwiejsze - mają niższe zadowolenie z życia, przeżywają więcej negatywnych emocji, wykazują więcej zaburzeń zachowania i symptomów braku zdrowia fizycznego, mają mniej witalności, gorszą koncentrację, gorsze stopnie w szkole, bardziej ulegają nałogom i częściej podejmują zachowania ryzykowne dla zdrowia, mniej się samorealizują w życiu oraz mają gorsze relacje z innymi niż nastolatki niematerialistyczne. Zatem, głównym i zarazem niezmiernie ważnym powodem podjęcia tematyki badawczej prezentowanej w projekcie jest potrzeba zidentyfikowania i opisanego role kształtowania się postaw materialistycznych nastolatków. Ugruntowana wiedza na temat czynników sprawczych aspiracji i postaw materialistycznych jest niezbędna aby określić kierunek potrzebnych zmian i skutecznych działań interwencyjnych pozwalających na kształtowanie otoczenia społecznego sprzyjającego dobrostanowi nastolatków i prowadzącego do osiągnięcia szczęścia w wieku dorosłym.